

שענעסאכאזער צייטונג

אונזערע פאגלעך זענען פאר א שטענדיגן פאגלעך.

פאר אונזערע פאגלעך זענען פאר א שטענדיגן פאגלעך.

אונזערע פאגלעך זענען פאר א שטענדיגן פאגלעך.

פאר אונזערע פאגלעך זענען פאר א שטענדיגן פאגלעך.

אונזערע פאגלעך זענען פאר א שטענדיגן פאגלעך.

פאר אונזערע פאגלעך זענען פאר א שטענדיגן פאגלעך.

Piątek 1 listopada 1935

ליכט-צינדען 4.10

פרייטאג, פ' נח ה' מרחשון תרצ"ו

Naszemu Vice-Prezesowi p. dyr. St. Prusickiemu
wyraży szczerzego współczucia spowodu zgonu Jego

b. p. MATKI

Tow. Żyd. Szkół Średnich i Powszechnych
w Częstochowie.

Wyraży szczerzego współczucia składa p. Dyrektorowi
ST. PRUSICKIEMU z powodu zgonu Jego

b. p. MATKI

Komitet Budowy Gmachu
dla Społecznych Szkół Żydowskich
w Częstochowie.

Panu Dyrektorowi Stanisławowi Prusickiemu
z powodu zgonu

b. p. MATKI Jego

najszczerze współczucie wyrażają
Juljanostwo Wiener.

Sz. Panu Dyr. ST. PRUSICKIEMU, Pani BRONIATOWSKIEJ
oraz Ich zacnej Rodzinie spowodu zgonu

b. p. MATKI

wyraży szczerzego żalu składa
pielęgniarka Helena Wajnrytówna.
Dla uczczenia pamięci Zmarłej zamiast kwiatów ofiaruję na „Toż” zł. 10.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם דירעקטאר פון
דער סוחרים און פאבריקאנטען-באנק
ה' סטאניסלאוו פרושיצקי
צוליעב'ן טויט פון זיין

מו ש ע ר נ"ע

Kantor Wymiany i Loterji
J. WEKSLER.

דעם דירעקטאר ה' סטאניסלאוו פרושיצקי
צוליעב'ן טויט פון זיין

מו ש ע ר נ"ע

דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל

סאמועל קאץ און פרוי

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דער

פאמיליע קארטווא און וויינבערג

צוליעב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער מאן, זעהן און איידעם

נ"ע אינוש. חיים קארטווא

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

פאמיליע גאלדמינץ און וויינמאן

Z powodu zgonu

b. p. Henryka Kartuza

wyrażają najszczerze współczucie pozostałej RODZINIE
Juljanostwo Wiener.

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל דער איבערגעבליבענער

פאמיליע האכערמאן

צוליעב'ן טויט פון זייער איבערגעבליבענער מאן און פאטער

דוד נ"ע

דריקט אויס **משה לייב האכערפעלד.**

מיר נעמען אנטיל אין צער פון דער

פאמיליע האכערמאן

צוליעב'ן טויט פון זייער ליעבערן מאן און פאטער

נ"ע דוד

און דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל.

פאמיליע פליגעלמאן.

Wszystkim tym, którzy wzięli udział w oddaniu ostatniej posługi zwłokom
nieodżałowanej Matki naszej

B. P.

MAURYCOWEJ PRUSICKIEJ

w szczególności zaś kaznodzieji p. Doktorowi Joachimowi Hirsbergowi,
panom kantorom Fiszlowi i Finkelsteinowi, Zarządowi Stowarz. Wzajemnej
Pomocy „Achiezor”, prezesowi Gminy Żyd. p. Jakóbowi Rozenbergowi
oraz członkowi sekcji pogrzebowej przy Gminie Żyd. p. Józefowi Bemowi,
składają niniejszem serdeczne podziękowanie

Dzieci i Rodzina.

דעם דירעקטאר פון אונזער באנק ה' סטאניסלאוו פרושיצקי צוליעב'ן טויט פון זיין

מו ש ע ר נ"ע

דריקען אויס דעם טיעפסטען מיטגעפיהל

ראש און פערזנאלטונג

פון דער פאבריקאנטען און סוחרים-באנק.

B. P.

KAROLINA z Feinkindów KOHNOWA

wdowa po przemysłowcu i obywatelu m. Częstochowy

zmarła w dniu 29 października 1935 roku.

Pogrzeb odbył się w czwartek, dn. 31 października z domu żałoby przy ul. Narutowicza 25-27.

O czym zawiadamiają pozostali w nieutulonym żalu

córki, synowie, synowe, zięć, wnuki, wnuczki, prawnuczki i rodzina.

Wszystkim krewnym, przyjaciółom i znajomym, którzy wzięli udział w oddaniu
ostatniej posługi nieodżałowanej

b. p. FELICJI z Moniców ENGLOWEJ

a w szczególności Panu D-rowi Rabinowi Hirsbergowi za gorące słowa pocieszenia
składają serdeczne Bóg Zapłać

DZIECI i RODZINA.

Spowodu zgonu naszego członka Zarządu b. p.

Inż. HENRYKA KARTUZA

wyraży szczerzego współczucia zbolalej Żonie i Rodzinie składa

Rada, Zarząd i Personel

Spółdzielczego Banku Handlowo-Przemysłowego w Częstochowie.

רעוויז פון גרויסען פאלקס-קאמפיין פון זעלבסטהילף: „אם אין אני לי, מי לי“

לארזשער
ברוך הוושפיגל עס מרת אסתר הרשליקוביץ
אנו מאחלים לזוג ולחוריהם ברכת מול-טוב וזמח.
טוביה קליין ורעייתו.

די בעסטע יודישע צוקערניע
M. Rozencwajg, Aleja 18
(פיליע: אלעז 39)

עמפעהלט די זייט יאהרען בעקאנטע בעקער-און צוקער-בעקער-אויסאר-
בייטונגען, ווי: קיכלעך, טארטען, בישקאפטען, פיערניקעס און געבעקס.
ס'ווערען אנגענומען בעשטעלונגען אויף אלער-
ארט פאמיליען און עפענטליכע פיערונגען.
דאס געבעקס איז פון בעסטער קוואליטעט. פיליגע פרייען.

WKŁADY
w K. K. O.
powiatu Częstochowskiego
Częstochowa, Aleja 19 (dom własny)
są zabezpieczone nie tylko
własnymi kapitałami Kasy,
lecz również całym majątkiem
i dochodami powiatu
Częstochowskiego (21 gmin
wiejskich i 2 miasta).

בזה אנו מודיעים שמת עלינו בננו הנחמד באביב ימיו מר
יהודה קמפנר
והובא למנוחת עולמים בעיר ורשוי ביום הרביעי
כ"ו לחודש תשרי-תרצ"ו.
השרים בצער עמוק
הוריו, אחיו, אחותו, גיסו ומשפחתו.

בזה הננו מביעים את צערנו העמוק
למשפחת שלמה קמפנר
על מות עליהם בנט אהובם
יהודה נ"ע
בתוך שארי ציון ימצאו נחמם.
גרשון איצקוביץ ומשפחתו.

Panu Doktorowi **I. Frankenbergowi** oraz pielęgniarce pannie **Helenie Weinrittównie** za troskliwą i pełną poświęcenia opiekę podczas długotrwałej choroby Matki naszej b. p.
MAURYCOWEJ PRUSICKIEJ
składają niniejszem serdeczne podziękowanie
Dzieci.

WORLD-RADIO
świat w domu...
Odbiorniki radjowe wysokiej jakości.
3 zakresy fal (15—2000 m).
Odbiór europejskich i zamorskich stacyj przez całą dobę.
Automatyczna sygnalizacja świetlna na wszystkich zakresach.
Łatwość obsługi.
Niedościgniona wierność reprodukcji.
Doskonała selekcja.
Wzmacniacz muzyki patofonowej.
Odbiór stacyj zagranicznych bez ziemi i bez anteny.
Oświetlone napisy stacyj.
Całość estetyczna.
Ceny przystępne. — Warunki dogodne.
ZAKŁADY RADJOTECHNICZNE
„WORLD-RADIO”
Inż. Br. Fliepelman, H. Kongrecki i S-ka
Spółka Komandytowa.
Biuro: Aleja 24. Tel. 25-75.
Pokazy cały dzień.

CZĘSTOCHOWSKI BANK SPÓŁDZIELCZY
z ograniczoną odpowiedzialnością
w CZĘSTOCHOWIE ul. Panny Marji 7. — Telefon 15-57.
Przyjmuje wkłady oszczędnościowe — inkaso należności
za światło i prąd — załatwia wszelkie czynności bankowe.

Bank Spółdzielczy Przemysłowców i Kupców
z ograniczoną odpowiedzialnością
w Częstochowie, ul. M. P. Marji 22
przyjmuje wkłady od 1 złotego
oraz
WKŁADY PREMJOWANE

גיכע הילף.
עס איז זעהר שווער אין א קורצען צייטונגס-ארטיקל ארומצורעדן די גרויסע נוים, וואס הערשט ביי דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע נויטיגט זיך אין דרינגענדער הילף.
אונז דאָרף מען שוין אנהויבען א זאמל-קאָפייע, כדי צו בעזאָרגען די הונדערטער אַרומע יודישע פאַמיליעס מיט קיילען און קאַרטאָפּעל אויף ווינטער.
נאָכדעם איז אַקטועל די פּראָגע וועגען בעזאָרגען מיט בעשפּייזונג די הונדערטער אַרומע יודישע קינדערלעך פון די פּאָווערע-שולען, וועלכע קו-מען הונגעריגערהייט אין די שולען אַרײַן.
דאָן שטעהט פאַר אונז איצט א פּראָגע וועגען צונאָפּזאַמלען די בע-שטימטע 28 טויזנטער זאַטעס פאַר דער גמילת-חסדים-קאַסע, לױט דער אינ-ציאָט פון „צעקאַבע“, וועלכע מײַהרט א מיליאָן-קאָמפּיין אין פּוילען, וואס האט די אויפגאבע אויפצושטעלען הונ-דערטער עקזיסטענצען, וועלכע ווערען צולײַבן עקאָנאָמישען קריזיס חרוב.
אין דער יודישער גאַס מוז פערשטא-נען ווערען, אז איצט איז נישט קיין צייט פון חלוקי דעות און אַרומרייסע-נישען, נאר אלע פאַלקס-כחות מוזען קאַרדירירט ווערען, כדי צעמיינזאַם אָנצוהויבען אַ ברייטע הילס-אַקציע, וואס איז אַזוי דרינגענד אין איצטיגען מאָמענט.
אונזער רוף איז דעריבער: זאַמלעט אַלע כחות, ווייל די יודישע בעפעלקע-רונג נויטיגט זיך איצט מעהר ווי אַלע מאָל אין גיכער הילף!
ש.

פאַרבערײ און כעמישע וועשערײ
„BENETA”
ב. יאַסעלעוויטשאַ 11
(געענאָפער דעם געוועלב פון דער קאַפּעלשטאַנדיק)
אונזער דער לייטונג פון אַנאַבאַלעווענט פון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין ווארשא מיט לאנג-יאהריגער פראקטיק
ספּעציאַליטעט:
(1) פאַרבען לױט בוסטערן,
(2) רעטשינען (אַרומגעבען) שלעקען אָהן האַשען אויפן אַרץ,
(3) כעמיש רייניגען און פאַסאָנירען קאַפּעלשטן,
(4) וואַשען שטייפּע מאַנער-וועש מיט אַ דויערהאַפּטען שפּייגעל-גלאַנץ.
די פּרייזען בעדייטענד ערנידעריגט.
Gdzie jest książka oszczędności —
bieda nigdy nie zajdzie!

אמבעסטען אויסרעדען, נאָר — ס'פאסט נישט...
א סך פרויען, וועמענס מענער לעבען איבער א קריזיס, וואלטען נאך גע-קאנט דעם הייריגען ווינטער געהן אין די פאריעהריגע פאלטעס און הוט. אויב אבער זיי פייניגען זייערע מע-נער וועגען נייע פוטערס און מאָדערנע קליידער און הוטען איז עס נישט דער-פאַר, ווייל זיי זענען אויסברענגערנס און הולטאָקעס, ניין, זיי וואלטען אפער דאָס יאָ געטהון, נאָר — ס'פאסט נישט...
אויב פון די טויזנטער לאַקאטארען, וועלכע צאָהלען נישט קיין דירה-געלד ליגען נאך נישט אלע אויף דער גאַס, איז עס נישט דערפאַר, ווייל די בעלי בתים זענען אַוועלכע פיינע לייט. אויב איהר מינט אַזוי, האט איהר א טעות, קאנט איהר נישט די ווירטעלייט. זיי האטען גערן געמאַכט עקסמיסיעס, כאטש יעדעס האלבע יאהר, נאָר אויב ס'געפונען זיך נאך אַוועלכע, וואס טהוען עס נישט, איז אויך דערפאַר, ווייל — ס'פאסט נישט...
אין „תומכי-עניים" נעמען פראָדוק-טען איבער דריי הונדערט פּעטענטען און נאך עטליכע הונדערט יודישע פא-מיליעס קוואַליפיקירען זיך ליידער צו געניסען פון די דאָזיגע „גוט-שבת-יודעלעך". אויב אבער זיי הונגען און ווילען דאך נישט אַנקומען אַהין נאָך

פּערהאַנגען א סך פּרייליינס, צווישען זיי אויך חסידישע טעכטער, וואס ווע-לען אייך שטען מיט גאַנצע זאַצען פון סאַוואַקין און אפילו להבדיל פון פּיטיגריליין. זיי וועלען אָבער נישט וויסען צו דערצעהלען איין וואָרט ווע-גען פּרעזן, שלום אש, אָדער מענ-דעלען. טאָ פּרענט זיך דאָן אַ פּראָגע: היתכן? ווי איז דאס געהערט געוואָרען, אַז אַ יודישע פּרייליינ און דאס אַוועל-כע, וואס האָלט זיך פאַר אַנאַינטעלי-גענטע, זאָל נישט האָבען קיין אהנונג וועגען דער שטער יודישער ליטערא-טור. איז אַלץ דער זעלבער תירוץ: זיי וואָלטען אפער יאָ געלייגענט יודישע ליטעראטור, נאָר — ס'פאסט נישט...
אין גאס געהען צוויי פּרייליינס, וואס קאנען נישט קיין פויליש, רעדען זיי צווישען זיך יודיש, אָבער אַזוי שטיל, אַז קיינער זאָל נישט הערען. טאָמער געהט פונקט פּערביי א יונגער-מאן, האקט מען איבער אין מיטען דאס רעדען אויף יודיש און מען צו-ברעכט פאַראַי פויליש. קאָן מען דאך פּרענען אַוועלכע מיידלעך: אום גאַטעס ווילען, אז איהר קאנט נישט קיין פוי-ליש, קאנט איהר דאך ווייטער רעדען אויף יודיש... נאר טאמער וועט איהר זיי דאס פּרענען, וועלען זיי אייך גלייך ענטפערן, אַז זיי וואָלטען גערן גערעדט אויף יודיש, ווייל אין דער דאָזיגער שפראך קאנען זיי זיך טאק

ס'פאסט נישט... קליינער פעליטעטאָן.
וויינט נישט, ווייל — ס'פאסט נישט...
עס זענען פּערהאַנגען אין שטאָדט יודישע גימנאַזיעס, איז דאָן דער שכל-הישר מחייב, אַז אַלע יודישע קינדער זאָלען בעזונען אַט די דאָזיגע יודישע שולען, איבערהויפט איז עס דאָן וויכ-טיג פאַר די גאָר יונגסטע קינדער, וועלכע מען דאָרף באַלד פון קליינוויי-אָן איינפלאַנצען ידיעות וועגען יודענ-טום. אויב אָבער א סך יודישע קינ-דער, איבערהויפט קינדער פון נאַציאָ-נאַלע עלטערן בעזונען דוקא עכט-פוילישע שולען, איז עס נאָר דערפאַר, ווייל — ס'פאסט נישט...
איך קאן א סך יודען, וועלכע לויפּען אויף אַלע שמאַנצעס אין פוילישען טעאטער, מענען עס זיין די סאַמע נאַרשיסטע, און זיי זענען נאָך קיינמאַל נישט געווען אין קיין יודיש טעאטער, מען עס זיין דאס בעסטע און קילט-רעלטעט. מיינט איהר דאך אונזא, אז זיי טהון דאס פאַר שלעכטקייט — א נעכטיגער טאָג. זיי וואָלטען גערן גע-גאַנגען אין אַ יודישען קינסטלער טע-אַטער, נאָר אויב מען האָלט זיך פאַר אינטעליגענט טאָר מען אין יודישע טעאטער נישט געהן, ווייל — ס'פאסט נישט...
פּערהאַנגען מענשען, וואס וואָלטען וויער לעבען גאַנץ אַנדערש איינגעפאַר-דענט, ווען עס וואָלט נישט געשטאַנען אין וועג דאס פערשלאָסענע וואָרט, ווי מען זאָגט עס אויף פויליש: „ניע וויפאַר?" — „ס'פאסט נישט".
מענער, וועלכע ליידען פון זייערע ווייבער צרות צרורות, וואָס דערגעהן זיי די יאהרען, פערביטערען דאס לע-בען — דאָרף מען דאך נעמען אַזאָ ווייב און זי שיקען צו אַלדע גוטע יאהר; אויב אָבער מען וואוינט ווייטער מיט איהר און ווען מען רעדט מיט מענשען וועגען איהר, מאכט מען נאָך א ויסשטיכעלעך, כאטש אין האַרצען איז אָנגעדראָלעט, איז עס אַלץ דער-פאַר, ווייל אַנדערש וואָלט עס נישט געווען צום „באָן טאָג", ס'פאסט נישט...
בזאָל לויט, ווען ס'איז געשטאַר-בען דאָס טייערסטע און ס'האָרץ איז פערביטערט, ווילט זיך וויינען, שרייען; האָלט מען זיך דאך אָבער פאַר אַ מענשען פון א בעסערער געזעלשאַפט, וואס ס'איז אָנגענומען, אַז ס'איז נישט שעהן צו וויינען אַזוי ווי דאס טהוען די געזעלעכע מענשען פון פאַלקס-דערייקט מען אין זיך און מען

מיר וועלען אויסהאלטען דעם עקזאמען.

(וועגען פאלקס-קאמפיין פון זעלבסטהילף פאר די פוילישע יידען).

יעדע געזעלשאפט פערמאגט צענטראל- לע אינסטיטוציעס, וועלכע ארגאניזירען פאר איהר דעם בוי פון ווירטשאפטלי- כע פאזיציעס, וועלכע טראכטען פאר איהר געזעלשאפטליך, ווירטשאפטליך און פאליטיש. אפילו פרייע און אינאבהענגיגע פעלקער, הגם זיי האבען אגאייגענע מלוכה און רעגירונג, דאך פערמאגן זיי אויך צענטראלע אנפיה- רענדיגע ארגאניזאציעס, וואס שטעלען ארויס פאדערונגען אין נאמען פון גרויסע אדער מאסען, הן לויט געוויסע פראגראמען, הן לויט די בעדערפנישען ווען רעגירענדיגע פעלקער זעהען נישט אויסער ארגאניזאציע קיין אנדערע וועג פאר סיסטעמאטישער ארבייט, וואס דארף ראטעווען פון אונטערגאנג געוויסע גרויסע אדער קלאסען, מוזען דאך אהן-מלוכה'שע פעלקער, וואס זעהען קיין פאליטישער סוביעקט, נאר אפיעקט. אוודאי זיך האלטען ביים וועג פון אר- גאניזאציע.

מיר יודען, צוליב אונזער איבערגע- טריבענעם אינדיוידועלעטעס און צו- ברעקעלטקייט, האבען ביי איצט נישט געשאפען אונז אינסטיטוציע, וועלכע זאל א טראכט-טהון, ווי-אזוי אונז אב- צוראטעווען פון דער דעקלאסאציע, וואס מאכט אונז חרוב. מיר גיבען זיך נאך אלץ נישט אב קיין חשבון דערפון, אז די סיבה פון אונזער פער- ארימקייט ליגט צ. א. אין דער ווירט- שאפטליכער פאליטיק, אין דער שטיי- כה-און קרעדיט-פאליטיק, אין די געזע- צען און פערזאנלעכע וואס זעהען פאר אלעמען געגען אונז אנגעווענדעט.

וועלכע פאר זיך א רעסונג און אב- אויסגאנג פון דער שטייג, אין וועלכער ער ווערט אריינגעפיהרט און ווי ער וואלט געוואלט אונטערגעהן, געהט זיך יעדער איינצעלער יוד מיט זיינע איי- גענע וועגען. אבער קאלעקטיוו טראכטען מיר נישט וועגען דעם, ווי- אזוי צו אברעכען די קראפטס, מיט וועלכע מען שטעלט אונז ארום, ווי- אזוי זיך אדורכצושלאגען דורך די שוועריגקייטען, אין וועלכע מען שטופט אונז אריין און וואס פאר א וועג מען דארף אויסקלויבען, פרי מיר זאלען קענען זיך אויסלעבען און צופאסען צו די ענדערונגען, וואס דאס לעבען אליין שאפט און צו יענע בערינגונגען, וועל- כע מען שאפט פאר אונז אין דער מי- נונג, אז מיר יודען, אלס עקסטרעמע

שאפטליכען אויפבוי און איבערבו פעהלט אונז יעדע סאלידאריטעט. און אפשר פערמאגן מיר זי יא, נאר עס ווייזט זיך אונז אזוי אויס, אז מיר זעהען. נישט סאלידאריש, ווייל עס איז ביי יעדע נישט געווען יעדע צענטראל- לע אינסטיטוציע, וואס זאל ארגאניזיר- רען די סאלידאריטעט אין א קאלעק- טיווער און קאנסטרוקטיווער טהאט. קאן זיין, אז מיר טהון באמת אנפיה- רען יודען, ווען מיר ווארפען זיי פאר, אז זיי זעהען שטארק, געאייגנט און סאלידאריש אין פראטעסט, און שוואך צוברעכעלט, אייגענוציג, ווען עס האנדעלט זיך אין קאלעקטיווער ווירט- שאפטליכער זעלבסטפערטאדיגונג פון פוילישען יודענטום.

אזעלכע רעאלע פלענער פון קאנס- טרוקטיווער הילף ווערען דורכ'ן "צע- קאבע" אויסגעארבייט און רעאליזירט דורך דער פערמיטלונג פון די גמילות- חסד-קאסעס. עס וואלט געווען ממש אומגאנגליך, ווען די דאזיגע פלענער זאלען צוליב מאנגעל אין פאנדען נישט רעאליזירט ווערען. מיר קענען די יודישע ווירקליכקייט און מיר פער- שטעהען, אז עס איז אין איצטיגען מאמענט שווער צו אפאלירען צו די יודען, אז זיי זאלען שפענדען מיליא- נען. טאקע דערפאר, ווייל מיר גיבען זיך אב א דין וחשבון פון דער רעא- לער ווירקליכקייט, קומען מיר מיט א בעשיידענעם פלאן, הגם מען וואלט געדארפט א סך מעהר פאדערן, ווייל די ווירטשאפטליכע ירידה פון דער יו- דישער בעפעלקערונג איז א קאטאס- טראפאלע.

איצט פאדערט מען פון די יודען אין פוילען, אז זיי זאלען שאפען א מיליאן גילדען. מיט דער סומע וויל מען אנהויבען א נייע איבערשיכטיג- ארבייט. דער דאזיגער מיליאן איז מעהר ווי א מיליאן, ווען ער געפונט זיך אין די הענד פון מענשען, וואס ווייסען צו וואס זיי שטרעבען. די סו- מע איז מעהר ווי א מיליאן, ווייל אונזער אפפערזאליגקייט וועט ארויס- רופען א געהעריגע אפבלאנג. עס איז ווארשיינליך, אז אונזער איין מיליאן וועט ברענגען דריי מיליאן, ד. ה. נאך צוויי פון אנדערע קוואלען, ווארום ווען מען וועט זעהען, אז דאס פוילי- שע יודענטום האט א פערשטענדניש פאר זיין אייגענער לאגע און רעאגירט דערויף מיט אפפערזאליגקייט, פאזיטיווע און קאנסטרוקטיווע טהאטען, וועט אויך קומען די הילף פון דער אנדערער זייט, קודם-פל מצד דעם אויסלענדישען יודענטום.

מיר זעהען דעריבער איבערצייגט,

מען דארף זיך ערנסט פערטראכטען.

לאגע פיעלפאך פערערגערט און מ'ווייסט נישט וועלכען קינד און מיט וואס פריהער צו-הילף צו קומען, ווא- רום די געלד-מיטלען זעהען פון יאהר צו יאהר אלץ מעהר בעשרענקט און די אויסגאבען דאגעגען ווערען אלץ גרע- סער.

די עלטערן-קאמיטעטען פון די פאוו- שעכע שולען האבען דעריבער מיט עטליכע יאהר צוריק זיך געוואנדען צו דער היגער יודישער קהלה וועגען אריינשטעלען אינ'ם קהלה-בודזשעט א ספעציעלע פאזיציע אויף שטיצע פאר די ארימסטע קינדער אין די פאוושע- נע שולען. אבער ביז'ן היינטיגען טאג איז נישט בעוואוסט, צי די דאזיגע ווענדונג איז גענומען געווארען אין אכט.

אין וויל דעריבער ביי דער געלד- געהייט דערמאנען און אפאלירען צו די געזעהטע פרנסים, אז זיי זאלען זיך פעראינטערסירען מיט'ן גורל פון די פאוושעכע שולען בכלל און פון די דארטיגע קינדער בפרט. מען טאר נישט לאזען אויף הפקר דעם גורל פון די עלטערן, ווי אויך די עלטערן- אי- בערהויפט יעצט אין דער צייט, ווען עס לויפערען אויף זיי פערשידענע גע- פארהען.

עס וואלט דעריבער געווען ווי- שטענדיגער, דאס די יודישע קהלה זאל צוליעב'ן דערנענטערענדען זיך ווינטער נעמען אויף זיך די אינציא- טיוו צו רופען אלע פעראינטערסירטע ארגאניזאציעס, ווי אויך די עלטערן- קאמיטעטען אויף א בעראטונג און וואס שנעלער קומען צו-הילף אונזערע קינדער.

א.ווייט.

יעדעס יאהר נעמט אן דער קריזיס אלץ שטארקער פארמען און אין רע- זולטאט ווערען פון צייט צו צייט אונ- טערגעגראבען פערשידענע ווירטשאפט- ליכע פאזיציעס. דעריבער ווירקט אין א גרויסער מאס דער שטילער אנטסעמי- טיזם, וועלכער רייסט זיך אריין מיט זיינע ריבערישע נעגעל אינ'ם ברוי- זענדען יודישען לעבען און וויל אונ- טערגעברענגען דאס, וואס ס'איז פון דורות-לאנג געווארען אויסגעבויט; די צאהל פרנסה'לאזען יודען פערמעהרט זיך פון טאג-צו-טאג. די דאזיגע, וועל- כע האבען, נעכטען מיט א ברייטער האנד אונטערגעשטיצט אנדערע - נוי- טיגען זיך היינט אליין אין שטיצע.

ווער ס'אינטערסירט זיך מיט'ן שול- געביט קען דאס אפבעסטען בעצאכטען, ווי צעהנדיגער קינדער פון בעסערע עלטערן ציהען-אויס אין דער שולע זייערע הענטלעך נאך א שטיקעל ברויט צו די בעסער-סיטואציע קינדער, ווי פיעל הונגעריגע און אפגעשוואכטע קינדער ליידען אויף פערשידענע קראנק- הייטען און שלאפען-איינן בעת די לעצטעס פון מיעדיקייט און אויסשע- פונג.

עס איז דעריבער נישט גענוג דער בלויער גוטער ווילען פון די עלטערן- קאמיטעטען, וועלכע בעשטענען פון עלטערן, וועמענס קינדער ס'געהן אין די דאזיגע שולען, ווארום זיי פער- שטעהן די לאגע פון זייערע קינדער און וואלטען זיי נערן געגעבען אלץ, וואס זיי קומט, אבער ליידער, איז די לאגע אנדערש, ווי מען וויל און ווי זי דארף זיין.

אין די פערגאנגענע יאהרען האבען נאך עטליכע הונדערט פון די ארימ- טע קינדער פון די פאוושעכע שולען בעקומען אין די ווינטער-חדשים א מינימום-ערנעהונג, עטליכע צעהנדיגע פאר שוין און פערשידענע אויבער- מלבושים. היינט אבער האט זיך די

אז אלע פוילישע יודען וועלען דער- הערען דעם אפאל פון די ג"ח-קאסעס און אז זיי וועלען מיטהעלעמען ווי ווייט מעגליך צו רעאליזירען דעם גרויסען פלאן פון קאנסטרוקטיווער הילף פאר די פוילישע יודען.

די נאנהטסטע צייט וועט בעווייזען, אז מיר וועלען אויסהאלטען דעם עק- זאמען, בעת מען רופט אונז צו אב- אקציע, וואס ליגט אין אונזער אייגע- נעם אינטערעס.

ד"ר פ. ראטענשטרייך.

נאך אבער די יודען האבען געבענטש "גשם", דעם געהיימען משיב-הרוח, האט שוין, ווי לויט'ן בעפעהל אגנע- הויבען צו גיסען און דאס אהן אויפ- הער.

איז דאס נישט א סימן, אז די יו- דעלעך זעהען פשוט מאכער און אז זיי האבען די שליסלען פון דער וועלט, אז וואס זיי ווילען פיהרען זיי אויס... און די חידוש נאך, וואס דער "גאנציק" און די עהנליכע "מענשען-פריינדליכע" צייטונגען האבען נישט אנגעוויזען און דערצעהלט זייערע לעזער וועגען דער געהיימע שרעקליכער יודישער תפילה פון משיב-הרוח...

ער האט אונז איבערגעלאזט לעצט- געלד.

דער ווילנער חזן ה' בלינדער, וועל- כער האט פערטרעטען אויף די לעצטע ימים טובים דעם חזן באדאש, וואס געפינט זיך יעצט ביי די "ווילדע" מענשען אין אפריקא, האט שוין פער- ענדיגט זיין מיסיע. ער האט, אבגע- דאווענט" און די וואך שוין אפגעפאה- רען צוריק קיין ווילנא.

איצט מעג מען זאגען דעם אמת, אז ה' בלינדער איז א חזן, ער פערשטעהט דאס חזנות זעהר גוט; כאטש קיין רגיל איז ער נאך נישט, נאר מיט דער צייט וועט ער באמת זיין נאך א גוטער חזן.

פערהאנגען געווען צייטען, וואס זע- נען געווען שוואכערע, א סך מאל אבער האט ה' בלינדער בעוויזען וויר- קליך מייסטער-שטיק. מיר האלטען, אז ווען ה' באדאש זאל פערבלייבען אין אפריקא, וואלט ה' בלינדער געווען אן ערנסטער קאנדידאט אויף טשענ-

זעס, ה' יעקב ראזענבערג, נאך אויך דאס איז נישט קיין גרויסע מעשה, ווייל דער פרעזעס, אלס אמת'ער דע- מאקראט, געפינט זיך שטענדיג צווישען "עמך". איך וויל נאך דערצעהלען, אז אויף אט דער דאזיגער מלוה-מלכה איז אויך געווען די חזנטע פרוי באדאש. עס איז א מנהג מקדמונים, אז דער חזן באדאש גיט אויף דער דאזיגער מלוה-מלכה, וועלכע קומט פאר יאהר- יעהרליך עפעל. איז געקומען די חזנטע אויף דער מלוה מלכה און געבראכט איהר פארציע עפעל.

סא וואס לערנען אונז די דאזיגע עפעל? זיי בעווייזען, אז ר' יוסף באדאש קומט בעשטימט צוריק, ווארום ווען ער וואלט געהאט בדעה דארט צו פערבלייבען, וואלט זיין פרוי נישט געבראכט קיין עפעל... אויב זי האט אבער יא געשאנקען די עפעל, איז דאס דער בעסטער סימן, אז דער חברה מאן קומט אויף בעשטימט צו- ריק...

רבותי, שטאדט-שוהל-מתפללים, אויב פון אייך האט נאך עמיצער געצוויי- פעלט, צי דער חזן באדאש קומט צו- ריק, בין איך אייך מבטיח אויף הוני- דערט פראצענט, אז ער קומט. דאס האב איך זיך איבערצייגט ביי דער מלוה-מלכה...

הונגער.

גרויסע דיכטער האבען שוין א סך געשריבען אויף דער טעמא: הונגער, כ'ווייס נישט צי די דאזיגע דיכטער האבען אליין אדורכגעלעבט הונגער אדער זיי האבען עס געשריבען פון זייער פאנטאזיע. הונגער, פאקטישען הונגער, ווען

וואס געהערט, וואס געזעהן.

זאל עס פערשריבען ווערען לזכרון. עס איז אמת, אז די היגע חברה- קרישא האט א שם פאר די ארענטליכ- טעט פון גאנץ קרוין-פוילען, פונדעסט- וועגען האט דאס קיינמאל נישט גע- קאנט שטערען דעם מנהג מקדמונים צו מאכען שבת בראשית דעם אמת'ן קידוש. היי-יאהר אבער איז דער דאזיגער קידוש נישט פארגעקומען.

שמיני עצרת האבען זיי יא נאך געמאכט א שטיקעל סעודה, מיט וויי- טרויבען, וויין און עפעל, אויך צו הקפות זעהען זיי נאך געקומען אין שוהל אריין-איינער פון זיי האט נאך געזאגט אמת-הראית-און זיי האבען אויך געזאגט די ערשטע הקפות, דער- פאר אבער שבת בראשית איז דאס גאנצע קלאפארגעצייג קאליע געווארען.

וואס אגאמת איז-אין שוהל אריין זעהען זיי יא געקומען, הגם נישט אלע (פערהאנגען געווען אזעלכע חברה- קרישא-לייט, וואס האבען געזאגט, אז אויב ס'איז נישט קיין קידוש, דארף מען נישט געהן אין שוהל אריין...). אבער ס'רוב חברה-לייט זעהען געווען אין שוהל, בעקומען עליות אזוי ווי אלע מאל, נאר קיין קידוש האבען זיי נישט געמאכט.

וועגען דעם נישט-צושטאנד געקו- מענעם קידוש, געהען ארום פערשידענע ווערטיאס, א טייל זאגען, אז דאס האט געזאלט זיין א פאטעמט געגען דעם, וואס אלע האט זיי ארויסגענומען ס'ביי טשעל פון דער האנט און די קהלה ערלעדיגט די אלע ענינים, א יש אומ-

וועגען דעם נישט-צושטאנד געקו- מענעם קידוש, געהען ארום פערשידענע ווערטיאס, א טייל זאגען, אז דאס האט געזאלט זיין א פאטעמט געגען דעם, וואס אלע האט זיי ארויסגענומען ס'ביי טשעל פון דער האנט און די קהלה ערלעדיגט די אלע ענינים, א יש אומ- געהאנגען בלויז אין דער לפטען, ווי-

י א י ג ע ר

פופצעה יאהר

פופצעה יאהר איז נישט קיין לאַג-גע תקופה און פערט פאר די וואס האבען דוכרגעלעבט דעם וועלט-קריג אין רייפן עלטער. אט פאר די קייט-לען זיך פון דאמאלס אן מאַדנע די געשעהענישען, די טעג, דאס גאנצע לעבען. פאר זיי געפינט זיך די וועלט אין אַ מאַדנער בעוועגונג. ווי אין א געלויב נאך אַ תיקון פאר זיך אָדער נאך דעם היפך פון אַ תיקון. און אין דער דאָזיגער צייטערעכנונג און בעווע-גונג האָבען די יודען זייער אייגענע צייטערעכנונג און בעוועגונג, וועלכע איז ענג און אויף א קאָמפליצירטען אופן פערבונדען מיט די ערשטע. איז אט אין אונזער אייגענער בע-וועגונג און צייטערעכנונג זענען מיר געקומען צו א טאָג, ווען עס פאָדערט זיך ווארפען אַ בליק אויפ'ן עבר און אַנמערקען א וועג פאר'ן עתיד. ווען עס פאָדערט זיך אַ מין חשבון הנפש. עס ווערט 15 יאהר זינט דער קרי-היסוד בויט ארץ-ישראל.

אין דענק, אַז די טויזענדער און טויזענדער יודען אין די גלות-לענדער, וואס פאסען אויף דעם קרי-היסוד אלס בלויז אַ געלד-זאמלע-אינסטרומענט מא-כען א טעות. ער איז דאס אייגענטליך, דען אָהן געלד קען מען ארץ-ישראל נישט אויפבויען און דער קרי-היסוד זאמלעט דאס געלד און בויט ארץ-ישראל. אָבער די וואס דרינגען אריין טיפער זעהען — און איצט צו די 15 יאהר פון זיין עקזיסטענץ זאלען דאס אויך פערשטעהן אלע יענע טויזענדער ווייטע יודען — אַז נישט בלויז דאס, נאר ער אַליין, אן און פאר זיך, איז גע-ווארען צו א ווערטפולען נאציאנאלען קניין, גלייך מיט אנדערע קנינים פון פאָלק, ער אַליין איז געווארען צו א דערגרייכונג דורך זיינע דירעקטע לייסטונגען און אויך דורך אומדירעקטע דורך אייגענשאפטען, וואס ענטשטע-הען דרך אב, פון זיך, מיט דער צייט און ביי דער ארבייט.

דירעקטע לייסטונגען — דאס וואס ער בויט ארץ-ישראל און פון די אונ-דירעקטע דאָרף מען צו אלעם ערשט דערמאנען, אז ביז'ן קרי-היסוד האט די ציוניסטישע אָרגאניזאציע, אַט די גרויסע אינטענסיווע פאָלקס-בעוועגונג, וועלכע מען רופט די „מלוכה אין וועג“, לחלוטין נישט געהאַט קיין בוד-זשעט. עס איז נישט געווען קיין פלאן נישט קיין סיסטעם פון הכנסה אין במילא האט נישט געקענט זיין קיין אויסגעארבייטע שיטה פאר הוצאה. ערשט דער קרי-היסוד האט געשאפן דעם בודזשעט אינסטיטוט אין דער

דער מאַגען קורטשעט זיך פאר וועה-טאָג, זי ליפּען ווערען פערברענט און די אויגען אויסגעלאָשען, קאָן מען זעהן ביי א סך יודען, וואס נעמען זיי-ערע פאַרציעס אין דער געזעלשאַפט „תומכי עניים“.

אין בילד פון א סך.

עס איז שפת פארנאכט, א יונגעל מיט פערברענטע ליפּען און אויסגעלא-שענע אויגען אָנגעטעהן אין א „הולך“, איז געקומען נאָך דער פאַרציע. ווען מען האט איהם געפרעגט, פארוואס אזוי שטעט, האט ער געענטפערט, אז אזוי ווי ס'האט גערעכענט האט קיינער פון זיין פאמיליע נישט געהאט קיין גאַנצע שיך. ווען ער האט געקומען די פאַרציע, האט ער באלד אריינגעקאפט א שטיקעל חלה אין מויל אריין און עס געקייטעט מיט אַזא אימפעט, אז ס'האט אויף די אָנוועזענדע געמאַכט אַזש א פיינליכען איינדרוק.

אין האָב זיך פּעראינטערסירט מיט דעם „פרעסער“ און האָב זיך איבער-צייגט, אז ער און זיין משפחה האבען דעם טאג נאָך נישט געהאט אין מויל און ערשט דאס ביסעל חלות און ברויט פון „תומכי עניים“ איז געווען זייער איינציגע שפייז. דאס יונגעל אָבער האט נישט געקאָנט גובר זיין דעם יצר הרע און ווארטען ביז ער וועט אַהיימ-ברענגען די „מאכלים“ אין שטוב אַריין און האט דערווייל „גע'גנב'עט“ א ביי סען ברויט.

אַט אזוי זעהט אויס דאס אמת'ע בילד פון דעם „געפיעט“, וואס מיר שרייבען אויף דער טעמא: הונגער.

אפּל. אדור. י. קושעפיצקי.

האַנדעלס-ביכער.

I.

די פּוילישע געזעצגעבונג ווייזט לעצטענס ארויס א טענדענץ צו שאַפן א יודישען באזיס, וועלכער זאָל ער-מעגליכען די מלוכה-אַרגאַנען צו האבען א געהעריגע איבערויכט און גענויע קאנטראָל איבער אלע ווירטשאַפטיכע אונטערנעמונגען. די מלוכה שטרעבט צו שאַפן זיך א גענוי בילד פון דעם אַלעס, וואס ס'קומט פאַר אין יעדער אונטערנעמונג. דערצו זענען גורם פערשידענע ווירטשאַפטיכע און, נאָכ-עמאל, פּיסקאַלע טעמים.

אַזא אינסטרומענט, וועלכער גיט אַנאליסטראַציע פון אלע ערשיינונגען און האַנדלונגען פון דער אונטערנעמונג, וועלכער שטעלט פאַר, אזוי צו זאגען, דאס לעבען פון דער אונטער-נעמונג-זענען האַנדעלס-ביכער.

דעריבער שטרעבט טאָקי די געזעצ-געבונג מיט פערשידענע מיטלען צו פערברייטערען וואס אמאָל מעהר, דעם קרייז פון די אונטערנעמונגען, וועלכע פיהרען ביכער, ווי אויך גענוי צו פרע-ציווירען אין יעדען פרט דעם אופן פון פיהרען די דאָזיגע ביכער.

פרי צו דערגרייכען די אָנגעצייכענ-טע ציעלען האט די פּוילישע געזעצ-געבונג געשאַפן פיעל קרימינעלע, שטייער און האַנדעלס-פאַרשריפטען, וועלכע טיילען צו, פון איין זייט גע-וויסע פּרווילעגיעס די אונטערנעמונג-מונגען, וועלכע פיהרען האַנדעלס-בי-כער און פון דער צווייטער זייט לעגען זיי ארויף שטראַפּען אויף די דאָזיגע אונטערנעמונגען, וועלכע פיהרען נישט קיין ביכער, כאָטש זיי זענען דערצו פערפליכטעט.

פיעל פאַרשריפטען זענען אויך גע-ווינדעט דעם אופן פון פיהרען האַנדעלס-ביכער.

פרי צו געבען א קלאַר און אומפאַ-סענד בילד וועגען אלעריי פאַרשריפ-טען, וועלכע זענען נוגע דעם ענין האַנדעלס-ביכער וועל איך אין א ציקל ארטיקלען בעהאַנדלען פאַלגענדע פונק-טען:

(1) וועלכע אונטערנעמונגען זענען פערפליכטעט צו פיהרען וואַנדעלס-בי-כער?

(2) די קאנסעקווענצען פון פיהרען

האבען געקעמפט מיט אלע מיטלען צו שטיינען יודישע פאָזיציעס, איז עס נישט געלונגען אדורכצופיהרען.

דייטשע פליטים, נעביך...

די גאנצע יודישע וועלט איז פער-ביטערט גענען היטלער-דייטשלאנד, וואס מאכט חרוב דאס דייטשע יודענ-טום.

אין אַלע עקען וועלט ווערען גע-גרינדעט קאָמיטעטען, וואס האָבען די אויפגאָבע צו העלפן די דייטשע פלי-טים. אין דער גאַנצער וועלט, אויסער פערשטענדיק אין טשעכאָסלאַוו. נישט דאס בין אַבער אויסען...

האבען דאס דערשמעקט פערשידענע „בראדיאגוס“ און היות ווי מען קען דעריי אַנלעקען א ביינדעל, ווערען זיי פון דער העלער הויט „דייטשע פליטים“ און וואנדערען ארום איבער דער וועלט, פון שטאָדט צו שטאָדט, וואו זיי ווענדען זיך צו די אַרטיגע היילפס-קאָמיטעטען נאָך שטיצע.

די אָנפיהרער פון די היילפס-קאָמי-טעטען זענען די ערשטע צייטען טאקי אָנגעזאט געוואָרען פון די דאָזיגע שווינדלער, לעצטענס אָבער האבען זיי זיך געכאַפט אויף דעם שווינדעל און די דייטשע פליטים מוזען אָנווייזען, אַז זיי זענען באמת קרבנות פון דער היטלעריאדע.

דאס איז אַלץ געזאגט געווארען, ווען עס זענען פערהאנען אַזעלכע קא-מיטעטען, וואס טהוט מען אָבער אין אַזא שטאָדט ווי טשעכאָסלאַוו, וואו קיין היילפס-קאָמיטעט פאר די דייטשע פליטים איז נישט פערהאנען? קומען

און נישט פיהרען האַנדעלס-ביכער? (קרימינעלע סאַנקציעס, שטייער-פרי-ווילעגיסעס).

(3) ווי אזוי דאָרף מען פיהרען האַנדעלס-ביכער, אום זיי זאָלען אנערקענט ווערען פאַר עהרליכע און ריכטיגע?

(4) דער אונטערשריד צווישען די בע-גריפען: עהרליכע (ושעטעלעך) און ריכטיגע („פראוידעלעך“) ביכער.

(5) די בעדייטונג פון האַנדעלס-בי-כער ביי דער שטייער-אויסמעסטונג.

היינט וועל איך בעהאַנדלען דעם ערשטען פונקט, נעמליך: וועלכע אונ-טערנעמונגען זענען פערפליכטעט צו פיהרען האַנדעלס-ביכער?

פרי צו ענטפערען אויף דער דא-זיגער פראַגע מוזען מיר וויסען, אז דער נייער האַנדעלס-קאָדעקס זעהט פאַר צווייערליי קאָטעגאָריעס סוחרים, נעמליך: סוחרים און רעגיסטרירטע סוחרים. א סוחר איז יעדער, וועלכער פיהרט אין זיין אייגענעם נאמען א פערזינסט-אונטערנעמונג, דאָגעגען א רעגיסטרירטער סוחר איז דער דאָזיגער סוחר, וועלכער פיהרט א פערזינסט-אונטערנעמונג אין גרעסערען פער-נעהם.

דער אַרט. 54 פון האַנדעלס-קאָדעקס לעגט ארויף די פליכט צו פיהרען האַנדעלס-ביכער נאָך אויף רעגיסטרי-טע סוחרים, ד.ה. נאָך אויף די דא-זיגע סוחרים, וועלכע פיהרען אונטער-נעמונגען אין גרעסערען פערנעהם.

א ספּעציעלע פעראַרדנונג פון האַנדעלס-מיניסטעריום פון יאהר 1934 האט פּעשטימט וועלכע אונטערנעמונגען ס'ווערען גערעכענט אלס געפיהרטע אין גרעסערען פערנעהם. דאס זענען צווישען אַנדערע:

(1) האַנדעלס-אונטערנעמונגען, וועל-כע בעזיצען א האַנדעלס-פאַטענט ער-שטע קאָטעגאָריע.

(2) האַנדעלס-אונטערנעמונגען, וועל-כע בעזיצען א האַנדעלס-פאַטענט צוויי-טע קאָטעגאָריע, נאָך דאמאלס, ווען ביי דער לעצטער שטייער-אויסמעסטונג האט מען זייער „אַברוט“ בעשטימט אויף א סומע פון איבער 100.000 זל.

(3) אינדוסטריע-אונטערנעמונגען פון דער I-ער ביז דער V-ער קאָטעגאָריע איינשליסליך.

דער האַנדעלס-קאָדעקס זעהט אויך פאַר, דאס אַלס רעגיסטרירטע סוחרים ווערען גערעכענט די דאָזיגע סוחרים וועלכע זענען אין מאָמענט, ווען דער האַנדעלס-קאָדעקס איז אריין אין קראַפט געוועזען רעגיסטרירט, כאָטש לויט די

אזעלכע אין דער קהלה-אַריין, אַזוי אָבער ווי אין דער קהלה איז פאַר זיי נישט פאַרגעזעהן קיין שטיצע, קומט מאנכעס מאל צו אואנטורעס.

אויסער דעם געהען זיי ארום צו פרי-וואטע פערזאָנען און מיט זייערע איי-געבוירענע אפערטיטישע שטיקלעך נא-רען זיי ארויס ביי פערשידענע מענשען די פאַר זאָלעס,

היוצא לנו מדברינו — דאס עס וואלט שוין הויכע צייט געווען, אַז אויך אין טשעכאָסלאַוו זאָל זיך ענד-ליך גרינדען אַזא קאָמיטעט, וואס זאָל האָבען די אויפגאָבע צו שטיצען די אמת'ע דייטשע פליטים און דערמיט וועלען זיי אָנהייטען, אז מענשען זא-לען נישט פאַלען קיין קרבנות פון אָפּערטיטען, וואס שטעלען זיך פאַר אַלס דייטשע פליטים, נעביך...

דערווייל איז עס א קללה...

די ווארשאווער גאס, וועלכע איז ענדליך נאָכ'ן אויסברוקירען געעפּענט געוואָרען פאר'ן פרייען פערקעהר, איז געוואָרען א ברכה פאר די דאָרטיגע איינוואוינער, וועלכע האבען א שעהנע גאס און דער פערקעהר איז איצט דאָרט אַ גרויסער. איז דאך דאכט זיך גוט, דאָרף עס דאך זיין א ברכה — איז אָבער א צרה, וואס די טראַטו-אַרען זענען דערווייל צוקאָפּעט אַזוי, אַז ווען ס'רענענט, איבערהויפט די לעצטע טעג, איז דאָרט א וואסער מיט אַ בלאַטע, דאס ס'איז נישט מעגליך אַדורכצוגען, און מענשען טרינקען זיך אין שמוץ און אין בלאַטע.

נייט פאַרשריפטען זענען זיי נישט פער-פליכטעט צו פיהרען אין האַנדעלס-רעגיסטער. די סוחרים האבען אָבער דאס רעכט אויסצושטרייכען זיך אין האַנדעלס-רעגיסטער און מיט דעם דא-זיגען מאָמענט פערלירען זיי דעם כאַ-ראַקטער פון רעגיסטרירטע סוחרים און ווערען דורכדעם בעפרייט פון אלע פערפליכטונגען, וועלכע בעלאסטען דעם רעגיסטרירטען סוחר, ווי: פיהרען האַנדעלס-ביכער, בעלענען צום סוף יאהר אין קרייז-גרייכט דעם אינווענטאַר און בילאָנס פונ'ם געשעפט א.ו.וו. אין פאַל אָבער, ווען די דאָזיגע סוחרים שטרייכען נישט אויס זייער אונטער-נעמונג פונ'ם האַנדעלס-רעגיסטער זע-נען זיי פערפליכטעט צו טראָגען אלע לאַסטען פונ'ם רעגיסטרירטען סוחר.

די געבראַכטע פאַרשריפטען בעוויי-זען, אז כאָטש די געזעצגעבונג שטרעבט צו א וואס גרעסערען קרייז פון אונ-טערנעמונגען, וועלכע זאָלען פיהרען האַנדעלס-ביכער גיט זי זיך דאָך אַב א-דין-וחשבון, אז דאס פיהרען האַנדעלס-ביכער איז פאַר קליינע אונטער-נעמונגען פערבונדען מיט גרויסע טעכנישע און מאַטעריעלע שוועריגקיי-טען. זי לעגט דעריבער ארויף די דא-זיגע פליכט אויף די גרעסערע איי-דוסטריעלע און האַנדעלס אונטערנעמונגען, ביי וועלכע דאס פיהרען האַנדעלס-ביכער איז א געשעפטליכע נויט-ווענדיגקייט. קלענערע קלענערע אונ-טערנעמונגען, ווי צ.ב. III-ע און IV-ע קאָטעגאָריע (האַנדעל) און VI, VII, VIII קאָטעגאָריעס (אינדוס-טריע) האבען, פערשטעהט זיך, דאס רעכט צו פיהרען האַנדעלס-ביכער, זיי זענען אָבער דערצו נישט פערפליכטעט.

מיר לעבען אין אַנאָוועוועהנליך אינטערעסאַנטער צייט—די גאנצע וועלט אָרום אונז זעהט אויס ווי אין א קא-ליידיאָסקא—זיי ערשיינונגען ענדערן זיך פון שעה צו שעה. דאָרט א רע-וואָלוציע אָדער א מלחמה, דא ענדערט זיך די רעגירונג. דאָרט פיהרט איין די מלוכה א דעוויזע-פּערגרעניצונג, אַנ-אַנדערע מלוכה טהוט זיך פּעוואָפּענען. די ווירטשאַפטיכע ערשיינונגען רוקען זיך אדורך מיט שנעלען טעמפּאָ. אַלץ געשעהט צו לאַנגזאַם, אלע ידיעות קו-מען צו אונז אַן מיט עטליכע שעה שפּעטער. א דאָנק דעם ראָדיאָ בעקו-מען מיר זיי שנעלער—דער ראָדיאָ איז פאַרמירט אונז וועגען אַלעס. א דאָנק דעם ראָדיאָ פערבלייבען מיר נישט הינטערשטעליג. אויף דער שטילער פראַווינק טהוט דער ראָדיאָ-אַפּאַראַט מיט דער איבעראַל-אַנערקענטער בא-טעריע „צענטראַ“ אינפאַרמירען שנעל וועגען אלעס.

מען וואלט געקאנט מיינען, אַז מיט'ן אויסברוקירען די ווארשאווער גאס וועט עס זיין א ברכה — אפשר וועט עס טאקי אַמאָל זיין — דערווייל אָבער איז עס א קללה...

עס איז א חרפה צו דערצעהלען... עטליכע עלטערן זענען געקומען זיך בעקלאָגען, אז בעת זייערע קינדער געהן אַהיים פון די פאָוושעכע-שולען, ווערען זיי בעפאַלען דורך קריסטליכע שילער, וועלכע ווארפן זיי שטיינער און צושלאָגען זיי, אזוי, אז מאַנכע קומען צו געהן אַהיים צוקלייטע און צוביילעטע.

וועלען די עלטערען, אז מען זאָל שרייבען וועגען דעם אין די צייטונגען, מאכען א רעש, אינטערוויערען, ווא-רום גערעכט זענען זיי דאָך: זיי, די יודישע קינדער, וועלען נאָך האבען גע-נוג צייט, ווען זיי וועלען גרויס ווע-רען, צו דערפיהלען דעם טעם פון אַנ-טיסעמיטיוס: צו-וואס זאָל מען זייערע נשמה'לעך פער'סאָן יונגערהייט.

טראַכט איך מיר אזוי, וואס צו טהון: שרייבען וועגען דעם אָדער נישט, ווייל איהר פערשטעהט דאך, אז דאס איז צו וועהטאָגליך, דאס קינדער זאָלען בעפאַלען קינדער. אדרבה, ווייזט מיר די פערדער, וואס זאָל זיין אימשיטאָנד אויפצושרייבען אזא אונערהערטע רציחה, און טאָקע מאַיט-עמא האָב איך אויך בעשלאָסען וועגען דעם אינגאנצען נישט צו שרייבען, ווייל עס איז באמת א חרפה צו דערצעהלען...

לויטן

ערקלערונג

אין צוזאמענהאנג מיט א העסליכע פאשקוויל.

צוליב נאכא, וואס אין דער אנא- סען אפטיילונג פון "עקספרעס" זענען דורך היגע יודישע צייטונגס פערקויפער פערעפנטליכט געווארען ערקלערונגען געגען דעם צייטונגס-געזעץ, פאר- פירט, אין צוזאמענהאנג מיט לאנג- דויערענדע סכסוכים צווישען זיי, האט דער זעלבער פראקטורט ארויסגעלייגט אין גאס א העסליכע פאשקוויל מיט פערעפנטליכע אנפאלען אויף אונז. מיט דעם דאזיגען אנפערקאנטווארט- ליכען פערשויב וועלען מיר זיך נישט אריינלאזען אין קיין שום פאליטיקעס, נאר מיר וועלען זיך מתעסק זיין מיט איהם, ווי עס קומט צו אונז-אויסן געריכטליכע וועג.

ב. באטשאן, ש. פראנק.

פון קאמעראל-טעאטער.

היינט פרייטאג איז דאס טעאטער נישט טעטיג.

מארגען שבת און יעדען טאג 8 אווענד ווערט געשפילט די הומאנאליע קאמ- דיע, "וואסענע פאזשנאדיק" אין דער אינסעניזאציע פון איווא גאל און רע- זשי פון זינגונגס באשטעל, מיט זאנע- בינסקא און דאבראוואלסקי אין דער שפיץ.

OSZCZĘDNOŚĆ
jest podstawą dobro-
bytu społeczeństwa.

קאליגאטא אין פייערלעכע-וואל.

שבת, דעם 2 נאוועמבער ד.ה. האלב 9 א ווינער אָווענד קומט פאר דער איינציגער אויפטריט פון דער בעקא- טער טייסטערין פון וואָרט דאָרף קאלי- נובא. דער ערשטער, וועלכע איז שוין גוט בעקאנט פון איהרע געלונגענע אויפטריטען ביי אונז אין שטאדט טרעט דאסמאל אויף מיט א גענצליך נייעם רעפערטואר. אין פראגראם: העמאר, טובים א.א. דער ערשטער פונ'ם דאזיגען אווענד איז א געזיכערטער, איבערהויפט ווען די פרייען פון די בילעטען זענען זעהר צוגעגענגליכע.

אסתר מאשע פרושיצקא נ"ע

אין עלטער פון 82 יאהר איז גע- שטארבען די עהרזינדע פרוי אסתר מאשע פרושיצקא, די פרוי פון דעם אמאליגען היגען אָנזענענעם בעל- הבית משה פרושיצקי זל.

די פערשטארבענע איז געווען א עלטערער טיפ פון א בעשיידענע פרוי, וואס איז געווען פערהימט מיט איהר צדקה און געעליכקייט, זי שטאמט פון די יזעבערמין-ס-היגע אָנזענענעם בירגער און איז אויך אַגאייניקעל פון ר' זלמן בערמאן, דער גרינדער פון דער היגע יודישער קהלה.

די פערשטארבענע איז געווען בע- ליבט אין אלע קרייזען פון דער היגע יודישער בעפעלקערונג, וועלכע זענען געקומען אין גרויסע מאסען זי בע- גליישען צו איהר אייביגער רוה.

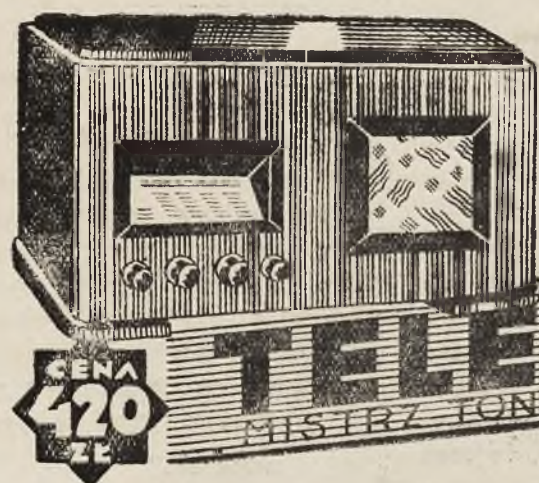
די איבערגעבליבענע קינדער זענען אָנזענענע געוועזענע פאליטיקע פלי- טהער, צווישען זיי אויך דער היגע בעקאנטער עסקן, באַנק-דירעקטאר ה' טאנעלעו פרושיצקי.

אויפ'ן בית עולם האט זי מספיד געווען ד"ר הירשבערג און אַבער- קאנטאר ה' פישעל האט אָבעריכט די מפילות.

די נפטר איז בערגאָבען געווארען אין פאמיליען קבר. מ.נ.צ.ב.ה.

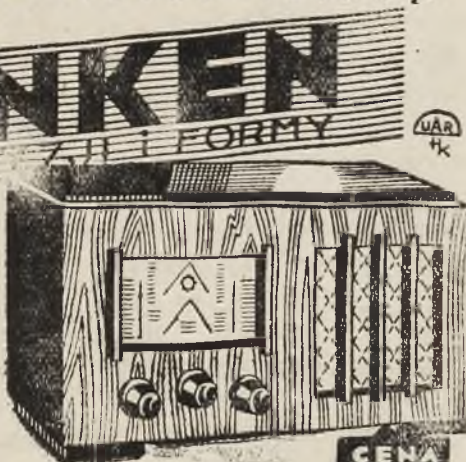
AMBASADOR

4-LAMPOWY z 5ta PROSTOWNICZA
Arcydzieło radiotechniki. Obficie wyposa-
żony w najnowsze udoskonalenia. Nowa
linia akustycznej skrzynki. 3 zakresy fal.
Zasięg wszechświatowy.

SPECIAL

3-LAMPOWY z 4ta PROSTOWNICZA
O cechach odbiornika wysokiej
klasy. Nowa linia akustycznej
skrzynki. 3 zakresy fal. Zasięg
wszechświatowy.

ווייטערדיגע פורושעט-זיצונגען פון שטאָרט = ראָט.

מאנטאג אין אָווענד איז ווידער פאר- געקומען א זיצונג פון שטאָרט-ראָט, אויף וועלכער ס'איז ווייטער בעטראכט געווארען דער בודזשעט אויפ'ן יאהר 1935-36. אלס ערשטער פונקט איז בעהאנדעלט געווארען דער בודזשעט-טייל פון קול- טור און קונסט אין דער הויך פון 63,520 זל. הוצאות.

א לענגערע דיסקוסיע האט ארויסגע- רופען די פאזיציע בנוגע דעם שטאָרט- שטענער, וואס בעטרעפט 53,450 זל. פון וועלכע 30,000 זל. זענען א סובסידיע, וואס ווערט אויסגעצאלט דעם טעאטער און די ערשטע געזעט אויף בעהייצונג, בעלייכטונג א.ו.וו.

ר. פראם, דזויבא טרעט ארויס געגען דער צו הויכער הוצאה אויפ'ן דאזיגען צוועק און האט טענות צום רעפערטואר, וועלכער ווערט אויסגעפיהרט אין טע- אטער און וואס ענטשפּרעכט נישט די ברייטע מאַסען, ער לענט דעריבער פאר, אז מ'זאל די גאנצע הוצאה פער- קלענערן ביז צו 32,000 זל.

נאך דער ענטפער-רעדע פון פרו. מאַקספּוויטש, וועלכער האט ערקלערט, אז די שטאָרט-פערזאנלעכע האט שוין געשלאסען אַנאַבמאך מיט'ן יעצטיגען טעאטער און זיך פערפליכטעט צו סוב- סידירען מיט דער דערמאנטער סכום און דאס פערקלענערן די דאזיגע פאזי- ציע דורכ'ן שטאָרט-ראָט וואלט גע- שטעלט דעם מאַגיסטראט אין א זעהר שווערע לאַגע, אז די יעצטיגע טעאטער- דירעקציע וועט אין איינפלאַנען מיט די פאָטאָליאטען, וואס האבען געמוזען זייער אויסדרוק אין דער רעדע פון פראם, דזויבא, זיך בעמיהען צו דער- הויבען די טעאטער-קולטור פון די אר- בייטער-מאָסען - איז פארנעקומען די אָבשטימונג, בעת וועלכער די דאזיגע פאזיציע איז אָנגענומען געווארען מיט די שטימען פון ב. ב. און ענדעקעס.

דאן טרעט צו דער שטאָרט-ראָט צו בעטראכטען די הוצאות אויף עפענטלי- כע געזונדהייט, וואס בעטרעפט 427,420 זל. דערונטער פיגורירט אויך א סכום פון 1,250 זל. לאַטעס לטובת דער אנט- טופערקלאַ-טעאציע פון "טאָו". ווידער ענטוויקעלט זיך א לענגערע דיסקוסיע ארום די דאזיגע אויסגאבען, בעת וועלכע פראם, דזויבא, איז שאָרף ארויסגעטרעטען געגען לייטער פון די שטאָרטישע פלאַנענדיגע אינזש- שופ- לעטא.

אין נאמען פון די יודישע ראטענער איז אריינגעטראָגען געווארען א פאר- שלאָ וועגן א צוגאב-פאָזיציע פון 500 זל. לטובת דער סטאָציע און אויפויס- איבער מוטער און קינד ביים "טאָו". די ענדעקעס דאָגעגען האבען צווי- שען אנדערע פארנעקלענט צו שטיינען אפילו די סכום פון 1250 זל. וועלכע דער מאַגיסטראט האט בעשטימט פאר'ן "טאָו" מיט'ן מאַטיוו, וואס ענטהאַלט שטענדיג די איינציגע "חכמה", אז די יודען זענען רייך און קענען אליין אויסהאלטען זייערע אינסטיטוציעס.

די פ. פ. ס. האבען אויך געגעבען פערשידענע פארשלאגען, דערונטער צו פערקלענערן די סכום פון 30,500 זל. פאר דעם דאזיגען פאָרשלאג, וואס פארשלאגט אן אַר- בייטער-מאָסען, וואס פארשלאגט דערמיט, אז ביי די יעצטיגע בעדינגונגען צאָהלט די שטאָרט עטליכע צוואַנציג טויזענד זלאַטעס יעהרליך פאר די געריכטס-לא- קאלען, שטאָרטישע היפּאָטעק א.ד.ג.

די באלפור-דעקלאַרציע אין ליכט פון דער ווירקליכקייט.

(צום 18-טען יאהר-טאג פון פערעפנטליכען די באלפור-דעקלאַרציע).

מיט 18 יאהר צוריק, דעם 2 נא- וועמבער 1917, איז פערעפנטליכט געוואָרען די בעריהמטע באלפור-דעקלא- ראציע. דער דאזיגער טאג איז א היסטאָרישע דאָטע פאר יעדען ציוניסט, ווייל דאמאלס איז צום ערשטען מאל אפיציעל פערעפנטליכט געוואָרען אַנ- אַקט פון ריי-פאָליטישען קאָראָסער, וועלכער האט בעשטעטיגט אונזערע היסטאָרישע מאָדאליטעט און פאָליטישע רעכט אויף ארץ-ישראל. נאך 20 יאהר פלאַנדזשעניש און דעוואַרענטאציע פון פאליטישען ציוניזם 1897-1917, איז דער- גרייכט געוואָרען דער ערשטער רעזול- טאט פון א ציוניסטיש-נאַציאָנאַלער מעסיגיטיס.

די באלפור-דעקלאַרציע איז געשא- פּען געוואָרען אלס אויסדרוק פון סי- פאָטיע און אנערקענונג פון ענגלישען פארלאמענט לגבי די נאציאָנאַל-יודישע שטרעבונגען; די בריטישע רעגירונג האט פערשפּראַכען מישצוהעלפּען ביים אויפבויע פון אַ נאַציאָנאַל-יודישער היים אין ארץ-ישראל און צוגעזאגט זיך צו בעמיהען, אז דער דאזיגער ציעל זאל דערגרייכט ווערען.

מ'וואלט געקענט מיינען, אז די דעקלאַרציע פון דער בריטישער רע- גירונג פון 1917, וועלכע האט זיך אויסגעדרוקט אין דער פאָרם פון זי- טאָרישען בריעף פון ענגלישען אויסערן- מיניסטער א. י. באלפור צו לאָרד ראָטשילד, איז געווען א טובה-אקט, וואס האט געהאט זיין מקור אין ריי- אידעאָליסטישע מאַטיווען. מיר מוזען זיך אָבער אָבגעבען א חשבון, אז די כחות, וואס האבען בייגעוויקט ביי דער שאַפונג פון דער באלפור-דעקלא- ראציע זענען נישט געווען בעהויכט פון א גייסט פון גערעכטיגקייט לגבי דעם טראגישען גורל פון וועלט-יודענ- טום. די באלפור-דעקלאַרציע איז אין חוץ געווען א ניכטערער און אויסגע- רעכענטער פאָליטישער אַקט פון דער ענגלישער רעגירונג, וועלכער איז גע- ווען אין די אינטערעסען פון דער ענגלישער קאָלאָניאַל-פאָליטיק צוליב דער דאמאלסדיגער לאַגע אויפ'ן נאָהענ- טען מזרח. אונדזערעקט האבען מיטגע- וויקט צו דער פערעפנטליכונג פון דער באלפור-דעקלאַרציע די ציוניסטי- שע דיפלאמאציע און די בעמיהונגען פון ד"ר ה. וועיאמן צו איבערצייגען די ענגלישע קרייזען ווענען דער נוצ- ליכקייט פון דער ציוניסטישער אידעע.

די ענגלישע רעגירונג האבען פערשטאנען דעם נוצען, וועלכען די יודען קענען זיי ברענגען ביי דער ענטלייזונג אויפ'ן נאנטען מרחק און בעשלאסען אויסצו- נוצען דעם אידעאָליזם און אָפּפער- לינגקייט פון יודישען פאלק פאר זייערע אימפּעריאליסטישע צוועקען.

דאס, וואס געלאַנגט האט פערשטא- נען ענדע 1917 האט תופס געווען און פאָראַויסגעזעהען א סך פריהער וואל- ימינר וואָנאָנאָטיק. נאך אין יאהר 1916, ווען די אָפיציעלע מיליטערישע קרייזען אין ענגלאַנד מיט'ן קריגס- מיניסטער אין שפיץ האבען נישט גע- גלויבט אין ענגלאַנדס אנטהיל אין די קאמפּען אויפ'ן נאָהענטען מרחק, האט וואָנאָנאָטיק פערעפנטליכט א בר- א, אין וועלכער ער האט פאָראַויס- געזעהען, אז עס וועט קומען צו א קאמף צווישען ענגלאַנד און טערקיי ווענען דעם צוקונפטיגען גורל פון ארץ- ישראל. פון דאָזיגען גלויבען און אי- בערייזונג איז ענטשטאנען דער יודי- שער לעגיאָן, וועלכער איז געווען דער וויכטיגסטער פאָליטישער טהאָט פון דער קאָנצענטראַציע פון די, וואס האבען געבראָכט צו דער באלפור-דעקלאַרציע.

היינט, 18 י. נאך דער פערעפנטלי- כונג פון דער באלפור-דעקלאַרציע און 15 יאהר נאכדעם, ווי דער א.י.מ.נ.דאט איז אין סאן-רעמא בעשטעטיגט געווא- רען דורך 52 ציוויליזירטע מלכות, קוקען מיר מיט 'פערזווייפלטען אויף דער פערזוואלטונג פון י בעשטי- מונגען פון מאָדנעס. פון ערשטען מא- מענט, זינט עס איז אָנגעקניפּט געווא- רען די צוואַנציגער-פאָליטישע ציוניסטי- שען פאלק, צו ענגלאַנד, ביי היינט צו טאג בעווייזען אונז אלע טהאָטען פון דער מאָדנאָטער-מאָכט, אז די אי- זיין אָנוועזענד.

Nierozumne przechowywanie pieniędzy w skrytkach do-
mowych naraża właścicieli
na ich utratę a w państwie
pogłębia kryzys gospodarczy

אָלגעמיינע פערזאנלעכע פון דער געז. "לייף".

שבת, דעם 2-טען נאוועמבער ד. ה. פונקטליך א 4 ווינער נאכמאטאג וועט אין דער שולע א.ה. פון פרו. וויינשטעק פארקומען די אלגעמיינע פערזאנלעכע פון די מיטגלידער פון דער געז. "לייף" מיט'ן געהעריגען טאָג-אַרדנאנג.

אָלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו זיין אָנוועזענד.

אכטונג ראמען!

אין מאך בעקאנט די געהערטע קינדשאפט פון שטענדיג-אכטונג און אומגענוג, אז מ'פארגיסט זיך פון ווערשטאמט פון **ראמען = בעקלייירונג** איז פערזעהן מיט די שטענע, אַריגינעלע מאָדעלען און פא- סאַנען, פאַרזייער, ווינער און אַמעריקאַנער לעצטע ניהייטען יעשאַנקעס, פאַלטענס, קאַסטיימען פּוּטער-אַרבייט צו זעהר ביליגע פרייען די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט שטעל, גוט און ביליג.

מ. פאגנעלעט
M. FAJGENBLAT, Częstochowa, II Aleja 18.

בעמערקונג: צו וואס וואלט איהר זעהן ארבייט אין די הינטערנאכט ביי נישט- קוואליפיקירטע שניידער ווען איהר קאנט בעקומען די ארבייט גוט געמאכט אין אינטערעסאנטען ווארשטאט צו גאנץ ביליגע פרייען.

געזעקט די אדרעס: מ. פייגענבלאט, 2-טע אַלעע 18 №

וועגען די אייגענע צאָהלטע געלדער פון מצבות.

(א ברעף אין רעדאקציע).

פון פוילישען סענסטאנצאנער.

„וויאָסעננע פאָזשאַנדיקיי“.

די דאָזיגע דריי-אַקטיגע קאָמעדיע איז די צווייטע פרעמיע פון היינטיגען סענסאציע אין פוילישען קאָמעדיע-טעאטער. דער שטוב המעשה:

א יונגער וויצע-כראָפּיץ (דאָבראָוואַל-סקי) קלויבט זיך צו געהן מיט וויינע א בעקאנטער דאָמע פון דער געזעל-שאפט (מ. טשייקאָווסקא) אויף א קאָס-טוימען-באָל. צו דעם צוועק שווערן זי זיך איבער אלע אָפּזעצן. דערווייל מאַכט זיך א מעשה, אז דער איבער-געטוהענער וויצע-כראָפּיץ בעגענט אים אינעם באָל א מיידל (ע. זאָרעביני-סקא), וועלכע איז אַנגעשטעלט אין דער פירמע „טשיסטאָשטש“ און ריימט דאָרט די צימערן. קורץ, עס ווערט צווישן זיי א התקרבות און דער וויצע-כראָפּיץ, וועמענס דעוויז איז געווען אַרום-צוהעלן פּוּסט-און-פּאַסט, ווערט צוליב דער ליבע צום פּערסיסען מיידל אינגאנצן איבערגעאנדערט און ער בעשליסט צו ווערן א פּראָסטער-א-בייטער, טאקע אלס אַנגעשטעלטער אין דער זעלבער פירמע „טשיסטאָשטש“.

צום סוף ווערט דאס מיידל גע-וואויר, אז ער איז טאקע א כראָפּיץ.

די דאָזיגע דריי-אַקטיגע קאָמעדיע איז די צווייטע פרעמיע פון היינטיגען סענסאציע אין פוילישען קאָמעדיע-טעאטער. דער שטוב המעשה:

א יונגער וויצע-כראָפּיץ (דאָבראָוואַל-סקי) קלויבט זיך צו געהן מיט וויינע א בעקאנטער דאָמע פון דער געזעל-שאפט (מ. טשייקאָווסקא) אויף א קאָס-טוימען-באָל. צו דעם צוועק שווערן זי זיך איבער אלע אָפּזעצן. דערווייל מאַכט זיך א מעשה, אז דער איבער-געטוהענער וויצע-כראָפּיץ בעגענט אים אינעם באָל א מיידל (ע. זאָרעביני-סקא), וועלכע איז אַנגעשטעלט אין דער פירמע „טשיסטאָשטש“ און ריימט דאָרט די צימערן. קורץ, עס ווערט צווישן זיי א התקרבות און דער וויצע-כראָפּיץ, וועמענס דעוויז איז געווען אַרום-צוהעלן פּוּסט-און-פּאַסט, ווערט צוליב דער ליבע צום פּערסיסען מיידל אינגאנצן איבערגעאנדערט און ער בעשליסט צו ווערן א פּראָסטער-א-בייטער, טאקע אלס אַנגעשטעלטער אין דער זעלבער פירמע „טשיסטאָשטש“.

צום סוף ווערט דאס מיידל גע-וואויר, אז ער איז טאקע א כראָפּיץ.

7-10 kl. Prywatna Szkoła Powszechna, I-a Aleja 8

z prawami szkół państwowych

Magistra polonistyki T. Wajnberżanki

ידישע עלטערן:

אויב איהר ווילט ערציען אייער קינדער אין רעליגיעז-נאציאנאלן גייט - קענט איהר דאס דערגרייכען נור אין דער איין-און-איינציגער שולע, וועלכע ווערט געלייטעט דורך דער באוואוסטער פּעדאגאגיק, אַבסאָלוצענט פון וואַרשע, אונזערע ווערטן, ווי אויך פון רעגירונג-פּעדאגאגיק אין וואַרשע. מיר, פון פּאָליטישקייט, וויינבערג.

הן די למודי-קורס, הן די למודי-חול ווערן געלערנט לויטן לעצטען וואָרט פון דער פּעדאגאגיק. די שול-קאנצעלענע נעמען אייגנענדיגן אין אלע קלאסען, יעדען טאג פון 9 פרייז 1 מיטאג. די למודי היהדות ווערן געלערנט אונטער דער לייטונג פון בעוואוסטען פּעדאגאג פּראָפ. ב. וויינבערג.

ס'ווערן איינגעפירט בעזונדערע אָבזערוואַציען פאר מיידלעך. פון 3 ביז 5 נאכמיטאג ווערן געגרינדעט ספעציעלע קורסען פון למודי-היהדות פאר שול-קינדער פון אנדערע שולען, בעזונדער: פאראונגענומען - ווייטגענומען.

פון וויינבערג.

מיטוואך האט זיך פערענדיגט דער גרויסער פּראָצעס, גענען די פּערוואַל-טער פון דער באַנקראַטירטער חסידי-שער באַנק „קאָסאָ קאָפּיעצאָ“ פאר דערווייזערן א טומע פון צירקא 50.000 זל. צום שאַדען פון צעהנדליכער קריי-טאָרען, וועלכע האבען זייערע אָב-געשפּאַרטע געלדער, מהרסטענטייל נדיים, אריינגעלעגט אין דער באַנק. די פּערהאנדלונגען פון פּראָצעס, אין וועלכען עס זענען געווארען פּערהערט 84 עדות, 3 עקספּערטען, 5 קאָלישער פּעריהמטע אַדוואָקאטען האבען זיך פּערצויגען גאנצע 3 טעג.

שעס ביינאכט, 1 א זייער האט דאס קאָלישער געריכט אויף זיין טע-טיע אין וויינבערג, אין קאָפּיעצאָ פון 3 ריכטער, ארויסגעטראָגען דעם פּאַל-געלדען אורטייל, נאָכן נעמען אין בע-טראַכט מילדערנדע אומשטענדען:

דער געוועזענער פּראָצעס פון דער באַנק מאַכעל אַרענבאָל, וועלכער איז אָמ-מיינסטען פּערהאנדעלטליך פאר די בעזונדערע מיטברויכען, ווערט פּער-אורטיילט אויף 1 יאהר תּפּיסה, אַראָב-רעכענענדיג א האַלב יאהר צוליב דער אָמנעסטיע. דער קאָסירער שיע מאַדא-וויטש, בוכהאַלצער הערצאָל גאָלדבערג בעקומען צו א האַלב יאהר תּפּיסה, וואס ווערט זיי געשענקט צוליב דער אָמנעסטיע, פּערוו. מיטגליד מענדיל רובינשטיין ווערט גענצליך פּרייגע-שפּראַכען.

נדבות פאר דער געזעל. „תומכי-עניים“.

ה' יצחק איצקאוויטש יענדורעיאָו 2 זל. ה' לייזער בראָמבערג 2.50 זל. פרוי חיה איראָעלאָוויטש 10 קילאָ ברויט, ה' יונתן איראָעלאָוויטש 10 קילאָ ברויט, ה' יעקב איראָעלאָוויטש 10 קילאָ ברויט, ה' מנחם שעפּטעל 10 קילאָ ברויט.

ווינטער-ספּאָרט אין „מכבי“.

פון דער קינסטיגער וואָך אָן ווערט בענייט ביים היגען „מכבי“ די ווינטער-ספּאָרט סעקציע. די איינגענומען אין דער סעקציע וועלען פארקומען צוויי מאל אין דער וואָך פאר מענער און פרויען אונטער דער לייטונג פון קוואליפּיצירטען אינסטרוקטאָר פּאַר. דאָבראָוואַלסקי. אין די ווינטער-חידושים וועלען פון צייט צו צייט ווערן איינגעטראָדענט אויסגעדעלטען. איינשרייבונגען אין דער סעקציע ווערן אָנגענומען אין סעקעטאָריאַט פון מכבי צווישן 8 ביז 10 א זייער אָווענד.

דער ווינטער-ספּאָרט געהער צו די ספּאָרט צווייגען, וועלכע ווירקען נישט פּלויז גינסטיג אויפ'ן געזונד פון קער-פער, נאָר פּערשאַפט אויך אויסערנע-וועהליכע אָנגענומען איינדורקען. עס איז דעריבער צו פּערהאַפּען, דאס די ווינטער-סעקציע ביים מכבי וועט געווי-נען פּילע אָנהענגער.

Kino „LUNA“

די הערליכסטע מאָהליצייט פון מוזיק, ליבע און געלעכטער

„WESOŁA WDÓWKA“

ביים אַנטייל פון: **וואַנעס מאַקראַנאָליר מאָרים שעוואַליע פראַנטישעק לעהאַר ערנעסע לוביטש.** אָנהויב פון די סעאַנסען 5.15. שבת 4. זונטאג און יום-טוב 3 נאכמ. - לעצטער סעאַנס 9.30. - דער זאָל איז בעהייזט.

KINO „EDEN“.

הערליכסטער וועלט-ווילם! מעכטיג קונסטווערק!

PIEKŁO

דער פילם „גיהנום“ איז אַזוי מעכטיג, ווי ליבע, זינד, שטראָף, תּשובה. איבער'ן פּראָגראַם: **פאַט, גראַטשעקע א. א.** אָנהויב פון די סעאַנסען: 5 נאכמיטאג.

די דאָזיגע דריי-אַקטיגע קאָמעדיע איז די צווייטע פרעמיע פון היינטיגען סענסאציע אין פוילישען קאָמעדיע-טעאטער. דער שטוב המעשה:

א יונגער וויצע-כראָפּיץ (דאָבראָוואַל-סקי) קלויבט זיך צו געהן מיט וויינע א בעקאנטער דאָמע פון דער געזעל-שאפט (מ. טשייקאָווסקא) אויף א קאָס-טוימען-באָל. צו דעם צוועק שווערן זי זיך איבער אלע אָפּזעצן. דערווייל מאַכט זיך א מעשה, אז דער איבער-געטוהענער וויצע-כראָפּיץ בעגענט אים אינעם באָל א מיידל (ע. זאָרעביני-סקא), וועלכע איז אַנגעשטעלט אין דער פירמע „טשיסטאָשטש“ און ריימט דאָרט די צימערן. קורץ, עס ווערט צווישן זיי א התקרבות און דער וויצע-כראָפּיץ, וועמענס דעוויז איז געווען אַרום-צוהעלן פּוּסט-און-פּאַסט, ווערט צוליב דער ליבע צום פּערסיסען מיידל אינגאנצן איבערגעאנדערט און ער בעשליסט צו ווערן א פּראָסטער-א-בייטער, טאקע אלס אַנגעשטעלטער אין דער זעלבער פירמע „טשיסטאָשטש“.

צום סוף ווערט דאס מיידל גע-וואויר, אז ער איז טאקע א כראָפּיץ.

פייערלעשער = זאָל.

שבת, דעם 2-טען לייסטאָפּאָר 3-30 אָווענד

אויפטריט פון דער בעוואוסטער מייסטערין פון וואָרט און שפּיל, אַרטיסטיין **DORA KALINÓWNA**

אין אַ נייעם רייכען רעפּערטואַר אין פּראָגראַם אלע נייעסטע שאַפּונגען פון העמאר, טובים אין אַנדערע. בילעטען פון 1 זל. אָן צו בעקומען יעדען טאָג אין „אַרביט“, אַלע 16.

elegancki wykład wspaniałej krotki pierwszorzędnym materiały **opus** oto zalety każdej koshuli

פון בר"ק.

שבת, דעם 2-טען פונקטליך 3.30 קומט פאַר אין אייגענעם לאָקאַל א רעפּערטאָר א. ד. ס. „דער וועג פון דער היינטיגער יוגענד“. רעפּערטאָר דורך ח' רוזעוויטש.

פון „ברוריה“.

שבת פ' נח דעם 2 ד. ח. 3 א זיי-גער קומט פאַר א שיחה א. ד. ס. „די אויסגאבע פון ברוריה“. גלייכצייטיג מעלדען מיר, דאס עס ווערט צוגעגרייט א ספּעציעלער געזענענע-אָווענד צו-לייב דעם אָפּפּאַהר פון יו"ר פון ברוריה חברה אסתר שוואַרצבוים נאָך ארץ.

פון תנועת תורה-ועבודה.

מוצ"ק פ' נח, דעם 2.11 ד. ח. 8 א זייער אָווענד קומט פאַר די פּאַרט-זעצונג פון דער שיחה א. ד. ס. „די פּראָבלעמען צו דער 7-טער לאַנדעס-קאָנפּערענץ פון תורה-ועבודה, וואס קומט פאַר דעם 3 ד. ח. אין וואַרשע. אלע חברים זיט ווערן אויסגעפּאַ-דערט צו קומען פונקטליך.

פון פוילי אגודת ישראל.

די ניי-אויסגעוועהלטע פּערוואַלטונג האט זיך שוין קאָנסטיטואירט און צו-געטרעטען צו אַ ענערגישע טעטיגקייט אויף אלע געביטען.

אין דער ערשטער רייה איז געוואָ-רען אויסגעארבייט א גענוי קלענער-פּראָגראַם פאַר'ן לויפּענדען ווינטער. די אָווענד-קורסען וואס קומען פאַר טעגליך פון 8 אָווענד אין אייגענעם לאָקאַל ב. יאָסעלצוויטש 8 נעמען אַרום א רייה וויכטיגע געגענטשאַנדען סיי פון למודי-קודש ווי פון וועלטליכע פראקטישע וויסענשאַפטען.

יעדען פרייטאג-צונאכטס 7.30 א זייער וועט געלערנט ווערן די פרשת השבוע בעלייכטען דורך די מפרשי תורה און מדרשים. שבת 2 ג. מ. וועט געלערנט ווערן הלכות-שבת. 4.30 מסיבת חברים צו שלוש סעודות.

אויך די ספּעציעלע שיעורים פאַר דער יונגער-גרויסע זענען רעאָרגאַניזירט געוואָרען און קומען פאַר רעגולער. די ארבייט-קאָמיטע איז צוגעטרע-טען צו אַניאָנסענטיאָר אקציע צו פּערשאַפּען ארבייט די ארבייטסלאָזע חברים, וועלכע דאַרפּען אין אייגענעם אינטערעס זיך מעלדען צו דער קא-מיטע אין פּערלויף פון דער נאָהענס-טער וואָך.

אין צוזאמענהאַנג מיט'ן פּאַשקווייל אָהן אונטערשריפט, וואס איז אָנגעדריקט געוואָרען אין עפּיס א היגער צייטונג, אָו די פּערוואַלטונג פון דער חברה-קדישא וואָל פּלומ'שט האבען צוגענומען געלעטער, וואס זענען איינגעצאָהלט גע-וואָרען פאר מצבות און אז די חברה וואָל האבען פּערווענדעט דאס געלד אויף א שמיני-עצרת-סעודה, בעטען מיר, נישט וועלענדיג זיך אריינלאָזען אין קיין שום פאַלעמיק מיט דעם פּאַשקווייל-שריי-בער, צו פּערספּעקטיווען אונזער פּאַל-גענדע ערקלערונג:

אלע געלדער, וועלכע מיר האבען דערהאַלטען, אָנהויבענדיג פון ר"ח סיון

אכטונג וויעלדען און פראווינץ!

שטענדיג אויף'ס לאגער טאשען-לעמפּיץ, באטערעס, אנאָדען צו ראדיעס, זשאַרובקעס, „העליאָס“, „פּיליפּס“ און „אַטראם“ אברהם פאָקולא, וויעלדען, פּלאַץ לעגיאָנוב 10 בעמערקונג: געלעגנענהייטליך צו פּערקויפּען א טרימאָו גוטען ליסטע פאר א זעהר ביליגען פרייז.

אכטונג וויעלדען!

מענער-שניידער לייזער פּעלשטא

האט זיך איבערגעצויגען (פון רושאַנא 5) אויף אָקלונא 15 נעפט אָן בעשטעלונגען, פיהרט אויס סאַליד, שעהן און עלעגאַנט לויט די לעצטע פאַסענער. געדענקט די אַדרעס: אָקלונא 15.

TECHNIK dentystyczny

z wieloletnią praktyką przyjmuje roboty. Wykonanie solidne i tanie.

SAMUEL GUTMAN, WIELUŃ, Różana 2.

אכטונג מיטגלידער פון דער געזעלשאַפּט

„ל י ר א י“

שבת, דעם 2-טען נאָוועמבער ד. י.

פונקטליך 4 א זייער נאכמיטאג אין ערשטען טערמין און 5 א זייער אין צווייטען טערמין וועט פאַרקומען אין דער שולע אויפ'ן נאָמען פון

ו. וויינשטאָק אלע 20

די אלגעמיינע פּערוואַלטונג

מיט פּאַלגענדען טאָג-אַרדנונג:

(1) איינלייטונג, (2) בעריכט, (3) וואהלען און (4) פרייע פאַרשלאָגען.

Dr. M. ROZEN
CHOROBY SKÓRNE I WENERYCZNE
przeprowadził się
III ALEJA 46, I p. front
róg ulicy Dąbrowskiego
przyjmuje od godz. 8—12 i od 2—8.

מיטערס
אָמבילינגסטען
MICHAŁ AJDELMAN
Częstochowa Piłsudskiego 7
טעל. 13-05, 1-טער שטאָק, פּראָגאָ.

Kupuję **ROWERY**
stare
Przyjmuję wszelkie reperacje ro-
werów oraz inne roboty ślusarskie
HERSZLIKOWICZ, Stary Rynek 23.

FARBIARNIA, PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ“
ul. Borka Joselewicza 2.

מיר נעמען אָן צו וואַשען קראָגענעס מיט לאַנג-דויערענדען שפיגל-באַנק, אויך נעמען מיר אָן **כעמיש** צו רייניגען און צו פאַרבען אַלעראַרט קליידונג.

ספּעציאַליטעט: (1) פאַרבען לעדערנע: קורטקעס (2) דעטאַשירען (ארויסנעמען) פּלעקען אָהן וואַשען. אַכטונג: פּלעקען ווערען אַרויסגענומען אויפ'ן אָרט

Szkoła tańców
baletm. Kosteckiego
w lokalu własnym
ul. Waszyngtona 6.
Uwaga! Zapisy na kursy, lekcje poje-
dyńcze codziennie od 10 rano do 9 wiecz.
Ostatnie nowości. Gwarantujemy wyuczanie
אכטונג: יעדען שבת קומט פאַר שטאַטלישע לעקציע
פּערזאָנליכע נאָוועמבער. אָנהויב 8 און 1-קלאַסישע שוואַץ

produkt **KOWALSKINA**
ISTOJUE SIĘ PRZY UPODROŻNIACACH
BOLACH GŁOWY
FARM. CHEM. FARM. ADMOWALSKI WARSZAWA